

TÁRCZA.

JELENTÉS

A MAGY. NEMZ. MÚZEUM ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRÁNAK ÁLLAPOTÁRÓL AZ 1907. ÉV UTOLSÓ NEGYEDÉBEN.

I.

A *nyomtatványi osztály* anyaga a lefolyt évnegyedben köteles példányokban 2403 db, ajándék útján 263 db, vétel útján 516 db, áttétel útján 24 db, összesen 3206 dbbal gyarapodott. Ezenfelül köteles példány czimén beérkezett: gyászjelentés 1270 db, zárszámadás 214 db, egyházi körlevél 80 db, perirat 13 db, hivatalos irat 152 db, műsor 165 db, alapszabály 234 db, szinlap 1418 db, falragasz 1372 db, vegyes 1063 db, összesen 5981 db apró nyomtatvány.

Vételre fordított 3940·57 korona, 90 márka és 381·80 lira.

Ajándékaikkal a következők gyarapították a nyomtatványi osztály anyagát: Abauj-Torna vármegye alispánja Kassa, Abo Stads Hist. Museum, A Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelősége, Bigoni Guido Genova, Bibliotheca national Rio de Janeiro, Budapest főváros statisztikai hivatala, Budapesti kereskedelmi akadémia, de Gerando Antonia Kolozsvár, Divald Kornél, Dunántúli ág. h. ev. püspök Pápa, Fiók Károly Debreczen, Fővárosi Közmunkák Tanácsa, Fraknoi Vilmos, özv. Gaal Danielné, Gazdasági akadémia Magyaróvár, Gulyás Pál, Györy Tibor, Horváth Géza, Hubert Emil, Iványi István Szabadka, Izraelita hitközség Homonna, Kais. Akademie der Wissenschaften Wien, Képviselőházi iroda, Kerekes Pál, Kiskunhalasi gimnázium igazgatósága, Kungl. bibliotheket Stockholm, Kungl. vetenskaps societeten Upsala, gr. Kuun Gézáné Kolozsvár, Letényi Aladár Újpest, br. Lévay József, br. Lévay Lajos, Library of the Brocklyn institute, Liepmannsohn Leo Berlin, Magyar kir. állatorvosi főiskola, Magyar

Nemzeti Múzeum igazgatósága, Magyar Tud. Akadémia, Mahler Ede, Medits Nándor, Olasz közoktatásügyi miniszterium Róma, Pálffy Gyula Pécs, Petrits Ákos, Prónai Antal, Rogues Mario Páris, Samassa János, Speiser Ferencz Kalocsa, Statist. Zentral-Kommission Wien, Szalay Imre, Szeleczky Margit, Szeremlei Samu Hódmezővásárhely, Szilágyi István-kör Máramarosssziget, Taraba Mihály, Thallóczy Lajos Wien, Vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszterium, Várdai Béla, Weiss Emil Hosszúmező.

Nevezetesebb szerzemények: 1. Enyedi Georgius Explicatio-nes locorum veteris et novi testamenti. Kolozsvár, 1598. 2. Selyei Balog István: Utitárs. Várad, 1657. 3. A következő három töredék: a) Kanisai P. János. Egymással való beszélgetése Ur Krisztusnak. b) Kalendarium 1625. c) Kalendarium. Eszterházy Miklós-nak ajánlva.

Fel kell még említeni azon nagyfontosságú és nagyértékű munkák megszerzését is, a melyek régen érzett hiányt pótolnak könyvtárunkban s a melyek közül a következők már be is érkeztek: 1. Migne J. P. Patrologiae cursus completus. Series latina. Parisiis, 1878. Tom. 1—221. (2042 kor., 60 fillér.) 2. Bollandus Joannes. Acta Sanctorum. Tom. 1—63. Parisiis. (1976 kor.) 3. Mansi Joh. Sacrorum conciliorum collectio. Tom. 1—35. Florentiae, 1759. (2150 kor.) 4. Litta P. Famiglie celebri Italiane. Tom. 1—6. Milano, 1819. (720 kor.)

A könyvtár helyiségeiben a lefolyt évnegyedben 12,947 egyén 33,399 kötet nyomtatványt használt; kölesönzés útján pedig 804 egyén 1199 kötetet.

A lefolyt évnegyedben 2555 munka osztályoztatott, amelyekről összesen 3332 czédula készült. Kötés alá készítettett 497 munka 607 kötetben.

A köteles példányok átvételére berendezett helyiségbe ezen idő alatt 577 csomag érkezett; ugyaninnen 552 levél expediáltatott, a miből 148 reklamálás volt. Az 1897: XLI. t.-czikk intézkedései ellen vétő nyomdatulajdonosok ellen peres eljárás megindítása nem kéretett. A már megelőzőleg megindított peres eljárások eredményeként pénzbüntetés és kártérítés fejében 10 esetben 188 korona és 34 fillér folyt be.

II.

A *kézirattár* ajándék útján 4 zeneművel, 67 irott kötetel, 57 irodalmi levéllel és 1 db irodalmi analektával; — vétel útján pedig 1 középkori kodexszel, 10 kodex-töredékkal, 2 zeneművel, 52 irott kötetel, 1 kötetes levélgyűjteménnyel, 6 irodalmi levéllel és 44 db irodalmi analektával gyarapodott. A gyarapodás darab-száma 245.

Az ajándékozók közül Bajza Aladár, Bajza József 5 versének eredeti kéziratát, 50 irodalmi levelét, Goethe Mignon-dalának Bajza Jenőtől származó fordítását és Beniczkyné-Bajza Lenke műveinek 14 kötetre terjedő eredeti kéziratát és 16 kötetre terjedő javított másolatát. Claparède Sándor pedig a Histoire de la Révolution de Hongrie cz. mű oly példányát ajándékozta, mely Césare de Saussure, II. Rákóczi Ferencz rodostói udvartartása tagjának a fejedelemtől irt emlékiratával és kéziratos jegyzeteivel van kiegészítve. Ajándékoztak továbbá: A Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelősége 8 db szláv kéziratot, Fazekas nővérek a Jolly-féle »The flight of Haynau« cz. angol galop két írott példányát, Győry Tibor Fischer Dániel önéletrajzának másolatát, Horánszky Lajos Bacsaányi János ama levelezésének és pöriratainak 5 kötetre terjedő másolatait, a melyeknek eredeti az osztrák cs. k. belügyminiszterium levéltárában őriztetnek; Major J. Gyula »Balaton« cz. symphoniai költeményének eredeti kéziratát, Medits Nándor 4 kéziratot imakönyvet, Melich János egy »Brevis cynosura juris hungarici« cz. XVIII. századi latin kéziratot, özv. Petőfi Istvánné néhai férjének 5 levelét és férje 5 versének eredeti kéziratát, végül Szelezky Margit Tóth Antalnak 9 kötetre terjedő Horatius-, Cicero-, Juvenalis-, Martialis-, Lucanus-, Lucretius- és Anakreon fordításait.

Vételre összesen 1147·10 kor. és 100 márka fordítottatott. A vásárolt anyagból különösen kiemelendő Petőfi Sándornak Tárkányi Bélához 1844 február havában írott levele Tárkányi Béla tájékoztató soraival és a levéllel megajándékozott Reményi Ede levélborítékával; továbbá Kazinczy Ferencznek ama legutolsó levele, a melyet hirtelen elhunytá alkalmával íróasztalán találtak. A vásároltak közt szerepel még egy XV. századi magyarországi latin biblia, Fáy András »A pándi csuda, 1817.« cz. eredeti kézírata, Nagy Ivánnak a Gyöngyösi-családra vonatkozó adatgyűjteménye, 56 db sűgőkönyv, id. Felsőbüki Nagy Pál levelezése a Széchenyi grófokkal s végül Haydn J. és Liszt Ferencz 1—1 levele.

A kéziratár bútorozása bevégeztetett s nyomban megkezdett a kéziratok áthelyezése, valamint a felszaporodott szerzemények fokozatos feldolgozása is.

Az évnegyed folyamán 13 esetben kikölcsönözöttet 48 kézirat, 57 kutató pedig 132 kéziratot és 12 irodalmi levelet használt.

III.

A *hírlap-osztály* gyarapodása: A) köteles példányok: a) nyomdai kimutatással érkezett csomagokban 135 évfolyam, 47,988 szám; b) számonként 6033 szám; összesen 135 évf., 54,021 szám; B) vásárlás (Pfeifer Ferdinántól 60 fill.) 1 évf.

3 szám; C) ajándék: Rio de Janeiro Nemzeti könyvtárától 1 évf. 303 szám; dr. Lázár Bélától 1 évf. 41 szám; a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelőségétől 11 hírlap 47 évf. 2464 szám; gr. Andrassy Dénestől 39 hírlap mintegy 12,500 szám; a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól 65 szám; összesen 49 évf. 15,373 szám; D) áttétel a könyvtár levéltári osztályából 6 évf. 19 szám. Végösszeg: 191 évf. 69,416 szám.

A könyvtár helyiségében 1262 olvasó 2135 kötet hírlapot, házon kívül 23 olvasó 65 kötetet használt; összesen 1285 olvasó 2201 hírlapkötetet.

Átnézett 146 évf., 41,637 szám. Czéduláztatott 319 évf.; ebből új hírlap 12.

A nyomdai kimutatással érkezett köteles példányok első ízben a növedéknaplóba jegyeztettek, minden alkalommal pedig külön nyilvántartó czédulákra. A számonként érkezettek hetenként beosztattak a betűrendben tartott teljes anyagba.

IV.

A *levéltár* a lefolyt évnegyedben vétel útján 1077 db, ajándék útján 165 db, letét útján 68 db, a kéziratárból való áttétel útján 1 db, összesen 1311 dbbal gyarapodott.

Vételre fordított 1974 korona és 98 márka.

A családi levéltárak száma a lefolyt évnegyedben nem gyarapodott. A már letéteményezett családi levéltárak közül a Péchy család levéltára nyert kiegészítést 68 darabbal, melyeket Fest Lajos tétémenyezett le.

Ajándékaikkal a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége, Szegedy-Maszák Hugó, Szeleczky Margit és Torma György gyarapították a levéltár anyagát.

A törzsgyűjtemény gyarapodásából a középkori iratokra esik 4 db, az újabbkori iratokra 170 db, az 1848/49 és emigráció korabeli iratokra 958 db, a czimereslevelek csoportjára 29, a gyászjelentések csoportjára 83, a czéhlevelekre 1 db.

A czimereslevelek és nemesi iratok csoportja a következő darabokkal gyarapodott:

1. 1411. október 14. Pozsony. Zsigmond király czimereslevele a Hideghéthy család részére, a szöveg és czimerkép egyszerű másolata.
2. 1415. május 19. Konstancz. Zsigmond király czimereslevele Tamásfalvi Gergely fia György részére.
3. 1547. május 14. Gyulafehérvár. Izabella királyné czimereslevele Somosdi Székely Balázs részére.
4. 1549. január 5. Bécs. I. Ferdinánd czimereslevele Szentmártoni Márton és Körmendi János deák részére.
5. 1549. december 28. Bécs. I. Ferdinánd czimereslevele Sámbock Péter részére.
6. 1559. szeptember 28. Bécs. I. Ferdinánd

czimereslevele Fejéregyházi Tóth Tamás részére. 7. 1569. április 25. Bécs. Miksa császár birodalmi czimereslevele Gebhardt Keresztély és Konrád részére. 8. 1594. augusztus 30. Regensburg. II. Rudolf czimereslevele Felsőgyőri Nagy János részére. 9. 1608. december 18. Bécs. II. Mátyás czimereslevele Gesztherédy Zsigmond részére. 10. 1623. szeptember 11. Ebersdorff város. II. Ferdinánd czimereslevele Gönczy Szabó György részére. 11. 1627. márczius 28. Bécs. Liebenthal Keresztély palotagróf czimereslevele Proy János részére. 12. 1648. december 10. Gyulafejérvár. II. Rákóczy György czimereslevele Marussi András részére. 13. 1655. január 23. Bécs. III. Ferdinánd czimereslevele Zanchi Antal részére. 14. 1661. május 13. Vécsvára. Kemény János czimereslevele Bojér János és László részére. 15. 1662. július 29. Pozsony. I. Lipót czimereslevele Gaal másképp Szabó György részére. 16. 1682. február 10. Fülek. Nógrád vármegye nemesi bizonyítványa a Felsőgyőri Nagy család részére. 17. 1684. május 5. Linz. I. Lipót czimereslevele Pavkovics Mátyás részére. 18. 1716. április 30. Losonc. Nógrád vármegye nemesi bizonyítványa Nagy György részére. 19. 1716. április 30. Losonc. Ugyanaz. Nagy János részére. 20. 1717. márczius 8. Bécs. VI. Károly czimereslevele Laich János György részére. Mellékelve a címérkérő folyamodvány. 21. 1722. szeptember 23. Szécsény. Nógrád vármegye nemesi bizonyítványa Nagy János, László és Ferencz részére. 22. 1733. július 6. Bécs. VI. Károly bizonyáglevelé az Eitlperg János Henrik által letett indigenatusi esküről. 23. 1763. május 31. Bécs. Mária Terézi czimereslevele Vinárszky János és Polster Károly részére. 24. 1772. december 2. Bécs. Mária Terézia bárói diplomája Dávid Károly részére. 25. 1819. november 20. Balassagyarmat. Nógrád vármegye nemesi bizonyítványa Nagy József részére (2 db). 26. 1831. október 27. Bécs. I. Ferencz császár osztrák nemesi oklevele Gyurkovich József részére. 27. 1846. augusztus 19. Jászapáti város nemesi bizonyág levele Nagy József részére. 28. XIX. sz. évn. Vivenot Rudolf és Eduard folyamodványa az országgyűléshez indigenátusért.

A lefolyt évnegyedben 34 kutató 7562 db iratot használt. Kikölcsönözöttetett 6 térítvényen 254 db irat, 3 pecsétmásolat és 4 fénykép.

A rendes gyarapodás feldolgozásán kívül bevégeztetett a gr. Barkóczy levéltár rendezése, mely 1 db XIII, 3 db XIV, 20 db XV és 14 db XVI. századi mohácsi vész előtti eredeti oklevelet, 13 db középkori oklevél másolatot, 243 db XVI. századi mohácsi vész utáni, 1446 db XVII, 7808 db XVIII, 4623 db XIX. századi iratot, 523 db genealogiát, 946 elenchust, 277 kéziratot és térképet, összesen 15,817 dbot tartalmaz. A Péchy levéltár gyarapodása: 8 db XVIII, 59 db XIX, és 1 db XX. századi

iratot, összesen 68 dbot tartalmaz. Folyamatban van jelenleg a Szunyogh-levéltár rendezése, valamint megkezdett újból a gyászjelentések szaporulatának feldolgozása.

A levéltár helyiségében a nyár folyamán eszközölt butorzás befejeztetvén, a levéltár karzatán a levéltár 1848/49-es iratainak valamint az ezekkel összefüggő iratok gyűjteménye, a XIX. és a XVIII. századi iratok egy része nyertek elhelyezést. Ez által a levéltár földszinti helyiségeiben egy szoba felszabadulván, ott családi levéltárak helyeztetek el.
